

U-jatkokirje - Ehdotus tavaroiden korjaamista edistäviksi yhteisiksi säännöiksi (nk. right to repair)

Eduskuntatunnus

U 13/2023 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi maaliskuussa 2023 ehdotuksen tavaroiden korjaamista edistäviksi yhteisiksi säännöiksi (COM/2023/155 final; nk. right to repair). Ehdotusta on käsitelty Ruotsin ja Espanjan puheenjohtajuuskausilla kuluttajansuoja- ja kuluttajavalistustyöryhmässä. Espanjan tarkoituksena on, että sen puheenjohtajakauden aikana neuvosto pääsee yhteisymmärrykseen ehdotuksesta, minkä jälkeen käynnistetään kolmikantaneuvottelut Euroopan parlamentin (EP) kanssa. Viimeisimmän tiedon mukaan ehdotusta käsitellään Co-reper I –kokouksessa 22.11. mandaatin antamiseksi kolmikantaneuvotteluja varten eikä ehdotusta vietäisikään 7.12. pidettävään kilpailukykyneuvostoon neuvoston yhteisymmärryksen saavuttamiseksi.

Perusmuistio on laadittu puheenjohtajan viimeisimmän, kolmannen kompromissiehdotuksen (31. lokakuuta 2023; 13109/2/23 REV2) sekä Euroopan parlamentin IMCO-valiokunnan 25.10.2023 äänestyksessä olleiden kompromissiehdotusten (linkki asiakirjaan Asiakirjat-otsikon alla) perusteella.

Suomen kanta

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä ehdotukseen aikaisemmin U-kirjelmässä U 13/2023 vp. Jatkoneuvotteluja varten Suomen kantoja täsmennetään seuraavasti.

Valtioneuvosto pitää pj:n kompromissiehdotusta pääpiirteissään hyväksyttävänä. Ongelmallinen on Suomen näkökulmasta tavarankauppadirektiiviin ehdotettu muutos, jonka mukaan myyjän virhevastuu tavarasta pidennettäisiin yhden kerran kuudella kuukaudella myyjän oikaistessa tavarantoimen virheen korjaamalla. Ehdotettua muutosta ei voida hyväksyä, sillä se edellyttäisi virhevastuuta koskevan sääntelyn perusperiaatteiden muuttamista Suomessa, jossa lakisääteiselle virhevastuulle ei ole asetettu tiettyä yleisesti sovellettavaa absoluuttista kestoaikaa, vaan se määräytyy tavarantoimen oletetun käyttöiän perusteella ja rajautuu viime kädessä yleisen vanhentumisaajan perusteella. Valtioneuvosto katsoo, että

sen esiin nostaman ongelman ratkaisemisessa on saavutettava merkittävää edistystä ennen kuin ehdotus on hyväksyttävissä. Lisäksi valtioneuvosto toteaa, että monet EP:n IMCO-valiokunnan ehdottamat uudet, korjaamisen edistämiseen tähtäävät säännökset ovat tavoitteiltaan kannatettavia, mutta neuvottelujen kuluessa on arvioitava tarkemmin kunkin säännösehdotuksen osalta, onko tämä direktiivi oikea instrumentti säätää näistä kysymyksistä. Yksityiskohtien osalta kantoja täsmennetään seuraavasti:

- Valtioneuvosto pitää kohtuullisena kompromissina pj:n ehdotusta 4 artiklassa säädetävän lomakkeen toimittamisvelvollisuuden rajaamisesta koskemaan vain sellaisia korjaajia, joilla on 5 artiklan mukainen korjausvelvollisuus. Valtioneuvosto voi hyväksyä direktiiviehdotuksen 4 artiklan osalta pj:n kompromissiehdotuksen mukaisen ratkaisun sijasta senkin, että lomakkeen toimittaminen olisi kaikissa tapauksissa vapaaehtoista. Tärkeää on myös, että lomake on toimitettava vain kuluttajan pyynnöstä ja että sen toimittaminen on kuluttajalle maksutonta. Sen sijaan virheen selvittämisestä mahdollisesti aiheutuvat kulut tulee voida periä kuluttajalta osapuolten sopimuksen mukaisesti.
- Valtioneuvosto pitää yhä tärkeänä, ettei tavarán myyjälle viime kädessä 5 artiklassa asetettava velvollisuus tarjota tai järjestää korjauspalvelu muodostu myyjän kannalta kohtuuttoman hankalaksi. Valtioneuvoston arvion mukaan myyjän viimesijainen korjausvelvollisuus ei muodostu tällaiseksi, sillä korjausvelvollisuus koskee rajattuja tilanteita ja tavaroita ja se olisi käytännössä vain harvoin myyjällä. Korjauksesta saisi myös periä maksun ja sen suorittamisessa voisi käyttää alihankkijoita.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä varaosien laajaa saatavuutta esimerkiksi tavaroiden kunnostamista varten, mutta suhtautuu lähtökohtaisesti epäillen siihen, että neuvoteltavana oleva direktiivi olisi oikea instrumentti säätää asiasta. Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti ehdotukseen laajentaa direktiivin liitettä II sellaisiin tuotteisiin, joiden osalta ei säädetä unionin tasolla esimerkiksi varaosien saatavuudesta.
- Valtioneuvosto katsoo, että verkkoalustaa koskevista säännöksissä olisi pyrittävä minimoimaan jäsenvaltioille asetettavat velvollisuudet ja varmistamaan säännösten selkeys. Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti muun muassa siihen, että jäsenvaltioiden olisi varmistettava verkkoalustalla olevan korjauspalveluita koskevan tiedon ajantasaisuus.
- Valtioneuvosto katsoo, että kaupallisesta takuusta säätäminen kuuluu tavarakauppa-direktiivin alaan. Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti siihen, että lainsäädännössä edellytettäisiin kaupallisen takuun aina sisältävän oikeuden korjaukseen, sillä kaupallinen takuu on tavarán myyjän tai valmistajan vapaaehtoisesti antama lisäetu, jonka sisällön tulisi olla sen antajan määriteltävissä.
- Valtioneuvosto katsoo, että ehdotettujen säännösten luonne huomioon ottaen ehdotuksen ei tulisi sisältää velvollisuutta säätää seuraamusmaksusta säännöksiä rikottaessa.

Pääasiallinen sisältö

Direktiiviehdotuksella säädettäisiin uusista tavaroiden korjaamista koskevista yhteisistä säännöistä sekä muutettaisiin olemassa olevaa tavarakauppadirektiiviä ((EU) 2019/771), edustajakannedirektiiviä ((EU) 2020/1828) sekä kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä annettua asetusta ((EU) 2017/2394). Komission direktiiviehdotuksen sisältöä ja Suomen kantoja on kuvattu U-kirjelmässä (U 13/2023 vp).

Neuvoston puheenjohtajan kolmas kompromissiehdotus:

- Puheenjohtajan kolmannen kompromissiehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi muun muassa varmistettava, että tavaroiden valmistaja korjaa kuluttajan pyynnöstä

joko maksutta tai kohtuullista maksua vastaan tavarat, joiden korjattavuutta koskevista vaatimuksista säädetään direktiiviehdotuksen liitteessä II luetelluissa unionin säädöksissä kyseisissä säädöksissä tarkoitetussa laajuudessa.

- Lisäksi ehdotuksessa säädettäisiin niin sanotusta vakiomuotoisesta eurooppalaisesta korjaustietolomakkeesta sekä, komission ehdotuksesta poiketen, EU:n laajuisesta verkkoalustasta korjauspalveluille.
- Komission alkuperäisestä ehdotuksesta poiketen puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa tavarakauppadirektiiviä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myyjän oikaislessa tavarat virheen korjaamalla myyjän virhevastuuta tavarasta pidennettäisiin yhden kerran kuudella. Mainittuun muutosehdotukseen sisältyy myös poikkeussäännös, jonka mukaan jäsenvaltiot, jotka eivät tavarakauppadirektiivin 10(3) tai (5) artiklan mukaisesti ole asettaneet lainsäädännössään kiinteää aikarajaa virhevastuun kestolle tai jotka ovat asettaneet ainoastaan vanhentumisajan oikeussuojakeinoille, voivat poiketa mainitusta virhevastuun pidentämisvelvoitetta koskevasta säännöksestä, kunhan ne varmistavat, että myyjän vastuu korjauksen yhteydessä on vähintään mainittua pidentämisvelvoitetta koskevaa säännöstä vastaava.

EP:n IMCO-valiokunnan ehdotukset:

- IMCO-valiokunnan ehdotuksen 4 artiklan mukaan lomakkeen antaminen olisi vapaaehtoista.
- Ehdotuksen 5 artiklan 2 kohtaa on muutettu siten, että unionin ulkopuolella sijaitsevan valmistajan olisi kirjallisesti ilmoitettava valtuutettu edustaja unionissa. Artiklassa todetaan kuitenkin edelleen, että jos valtuutettua edustajaa ei ole, velvollisuudet koskevat maahantuoja ja viime sijassa tavarat myyjää. Lisäksi direktiiviin liitteeseen II ehdotetaan lisättäväksi polkupyörät. Polkupyörästä ei ole annettu komission delegoitua asetusta, jossa säädettäisiin esimerkiksi varaosien saatavuudesta.
- Artiklan 3 kohtaa on muutettu siten, että valmistajien on varmistettava, että direktiivin II liitteessä mainittujen tavaroiden osalta riippumattomilla korjaajilla, uudelleentalustajilla, kunnostajilla ja loppukäyttäjillä on pääsy kaikkiin varaosiin ja korjaukseen liittyviin tietoihin ja välineisiin. Lisätyn 3 a kohdan mukaan valmistajien olisi ilmoitettava verkkosivuillaan korjaamiseen liittyvät tiedot, kuten korjaushinnat ja varaosien hinnat. Lisätyn 3 b kohdan mukaan valmistajat eivät saa estää korjaamista sopimuksin taikka laitteistoilla tai ohjelmistoilla. Valmistajat eivät saa estää itsenäisiä korjaajia käyttämästä esimerkiksi alkuperäisiä, käytettyjä tai 3D-tulostettuja varaosia, jos varaosat täyttävät lainsäädännön edellytykset. Uuden 3 c kohdan mukaan valmistajat eivät saa kieltäytyä korjaamasta tai huoltamasta tuotetta, joka on hankittu tai aiemmin korjattu valtuutetun palvelu- tai jakeluverkon ulkopuolella.
- IMCO:n ehdotuksen mukaan verkkoalusta olisi kansallinen. Verkkoalustan tulisi komission alkuperäisessä ehdotuksessa mainittujen seikkojen lisäksi sisältää karttatointi, arvostelutoiminto, tieto rajatylittävistä korjauspalveluista sekä tietoa mahdollisista taloudellisista tai verotuksellisista kannustimista korjaushinnan alentamiseksi. Jos jäsenvaltioiden alueella sijaitsee yksi direktiivissä säädetyt edellytykset täyttävä verkkoalusta, jäsenvaltio täyttäisi vaatimukset verkkoalustasta. Artiklaan lisätyn 3 a kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että verkkoalusta on saavutettava, verkkoalustalla oleva tieto on ajantasaista ja esitetty kuluttajaystävällisellä tavalla. Lisätyn 3 b kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle linkki olemassa olevaan verkkoalustaan 12 kuukauden kuluessa direktiivin voimaantulosta, ja linkit uusiin yksityisiinkin alustoihin 14 päivän kuluessa alustojen käyttöönottoamisesta.
- IMCO:n ehdotus sisältää uuden 7 a artiklan, jonka mukaan jäsenmaiden on tuettava mikro- ja pk-yrityksiä ainakin luomalla ohjeistuksia, joilla lisätään tietoisuutta direktiivissä säädettyjen vaatimusten ja velvollisuuksien noudattamisesta sekä järjestämällä koulutuksia yrityksille ja heidän työntekijöilleen.
- IMCO:n ehdotus sisältää uuden 9 a artiklan, jonka mukaan jäsenmaiden on edistettävä korjaamista. Artiklan 2 kohdan mukaan edistämistoimenpiteet voivat olla esimer-

kiksi taloudellista tukemista, kuten korjaamista koskevia etuseleitä tai korjausrahas-toja. Toimista on raportoitava komissiolle. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenmaat eivät saa ottaa käyttöön perusteettomia kelpoisuusvaatimuksia korjaajille eivätkä ne saa suorittaa tarkastuksia tai tutkimuksia, jotka eivät ole perusteltuja ottaen huomioon unionin lainsäädännössä asetetut perusoikeudet. Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että korjauksen suorittaja on vastuussa tavarankorjatuksen osan, osien tai ominaisuuksien virheellisyydestä, jos virhe on tavarassa ajankohtana, jolloin kuluttaja on saanut korjatun tavarankorjauksen ja jos virhe ilmenee vähintään 12 kuukauden kuluessa kyseisestä ajankohdasta. Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kiellettävä käytännöt, jotka estävät kuluttajia käyttämästä oikeuttaan korjaamiseen.

- IMCO:n ehdotuksen mukaan 10 artiklan 2 kohtaan lisättäisiin säännös siitä, että tavarakauppadirektiivin mukainen kaupallinen takuu sisältäisi aina oikeuden korjata tavara.
- Seuraamuksia koskevaan 11 artiklaan on lisätty velvollisuus seuraamusmaksujen määräämisestä ja määräämiseen liittyvistä perusteista.
- IMCO ehdottaa useita muutoksia tavarakauppadirektiiviin. Tavarakauppadirektiivin 7 artiklan objektiivisiin sopimuksen mukaisuusperusteisiin lisättäisiin korjattavuus. Komission ehdottamaan 13 artiklan 2 kohdan muutokseen lisättäisiin maininta siitä, että korjausvelvollisuutta ei mainituin edellytyksin sovelleta, jos korjaus on tosiasiallisesti tai oikeudellisesti mahdotonta tai aiheuttaisi merkittävää haittaa kuluttajalle. Artiklaan on lisätty uusi 3 a kohta, jonka mukaan kuluttaja voi valitessaan korjaamisen kääntyä myös valmistajan puoleen. Jos valmistaja korjaa tavarankorjauksen, myyjän katsotaan täyttäneen velvollisuutensa. Edelleen uuden 4 a kohdan mukaan jos tavara on korjattu, myyjä tai valmistaja on vastuussa sellaisesta virheestä, joka on ollut tavarassa korjatun tavarankorjauksen luovutushetkellä ja joka ilmenee tavarassa yhden vuoden kuluessa edellyttäen, että jäsenmaiden virhevastuu-aika perustuu direktiivin 10 artiklan 1, 2 tai 3 kohtaan.
- Tavarakauppadirektiivin 14 artiklaa ehdotetaan muutettavaksi. Uutta olisi, että tavarasta riippuen myyjän olisi annettava ostajan käyttöön lainatavara korjaamisen ajaksi, jos tavaraa ei pystytä korjaamaan kohtuullisessa ajassa. Uutta olisi myös se, että kuluttajalle olisi toimitettava korvaavana tavarana kunnostettu tavara, jos tämä sitä nimellisesti pyytäisi.
- Tavarakauppadirektiivin 17 artiklaan ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a kohta, jonka mukaan kaupallinen takuu ei vaikuta kuluttajan oikeuteen valita korjaajaksi tavarankorjauksen valmistaja ehdotetun 13(3 a) artiklan mukaisesti. Sellaiset kaupallista takuuta koskevat ehdot, jotka estävät kuluttajaa käyttämästä 13(3 a) artiklan mukaista oikeuttaan, ovat mitättömiä.
- IMCO ehdottaa direktiivin täytäntöönpanoajaksi 18 kuukautta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 114 artikla. Tavallinen lainsäätämisen järjestys.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Vastuuvaliokunta on IMCO, raportoiija René Repasi (DE, S&D). Lausuntovaliokunta on ENVI. EP:n on tarkoitus äänestää ehdotuksesta täysistunnossaan 20.11.2023.

Kansallinen valmistelu

Luonnosta U-jatkokirjeeksi on käsitelty kilpailukykyjaoston (EU 8) kirjallisessa menettelyssä 8.–13.11.2023. Oikeusministeriö on lisäksi järjestänyt 7.11.2023 sidosryhmille kuulemistilaisuuden. Jaostokäsittelyn ja kuulemistilaisuuden pohjana on ollut neuvoston puheenjohtajan toimittama kolmas kompromissiehdotus ja EP:n IMCO-valiokunnan ehdotus.

Eduskuntakäsittely

U 13/2023 vp, TaVL 8/2023 vp, LaVL 8/2023 vp, SuVEK 41/2023 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiivi edellyttäisi toteutuessaan uutta sääntelyä muun muassa tavarankorjauksen valmistajan velvollisuudesta tarjota korjauspalveluita sellaisten virheiden korjaamiseksi, joista myyjä ei ole vastuussa direktiivin (EU) 2019/771 10 artiklan mukaisesti.

Direktiiviehdotus edellyttäisi muutoksia myös kuluttajansuojalain (38/1978) tavarankaup-
paa koskevaan 5 lukuun.

Direktiiviehdotus koskee kuluttajansuojaa, joten se kuuluu valtakunnan lainsäädäntöön
Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 10 kohdan mukaisesti.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen verkkoalustaa koskevista säännöksistä aiheutuisi jäsenvaltioille kustannuk-
sia erityisesti niissä tilanteissa, joissa vaatimukset täyttävää yksityistä tai julkista verkko-
alustaa ei ole jo valmiiksi olemassa. Kustannusten suuruudesta ei ole tässä vaiheessa
arviota. Toisaalta verkkoalustan arvioidaan lisäävän korjauspalveluiden kysyntää ja tar-
jontaa.

Korjausvelvollisuutta koskevista säännöksistä aiheutuisi kustannuksia ensi sijassa direk-
tiivissä yksilöityjen tavaroiden valmistajille, toissijaisesti tällaisten valmistajien valtuute-
tuille edustajille ja tällaisten tavaroiden maahantuojoille sekä viime sijassa tällaisten tava-
roiden myyjille. Kustannuksia arvioidaan syntyvän erityisesti korjausvelvollisuutta koske-
van säännöksen voimaantulon alkuvaiheessa vaadittavista järjestelyistä.

Niin sanottua vakiomuotoista eurooppalaista korjaustietolomaketta koskevista säännök-
sistä aiheutuvien kustannusten määrä riippuu siitä, onko lomakkeen toimittaminen kor-
jauspalvelujen tarjoajille vapaaehtoista vai onko se esimerkiksi sidottu kuluttajan pyyn-
töön.

Tavarakauppadirektiivin mahdollisista myyjän virhevastuuaiakaa koskevista muutoksista
arvioidaan aiheutuvan elinkeinonharjoittajille kustannuksia, sillä muutosten voidaan olet-
taa johtavan tilanteeseen, jossa myyjä on nykyistä useammin vastuussa tavarankor-
jauksesta.

Asiakirjat

Puheenjohtajan kolmas kompromissiehdotus (en) 31. lokakuuta 2023 (13109/2/23 REV2;
2023/0083(COD)), IMCO-valiokunnan ehdotukset (saatavilla osoitteessa: [https://www.eu-
roparl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/IMCO/DV/2023/10-25/13-
CAs-RighttoRepair_EN.pdf](https://www.eu-roparl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/IMCO/DV/2023/10-25/13-CAs-RighttoRepair_EN.pdf))

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marja Luukkonen Yli-Rahnasto, OM, etunimi.sukunimi.sukunimi@gov.fi, puh.
+358295150015

Toni Tähtinen, OM, etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. +358295150175

VAHVA-tunnus

EU/618/2023

Liitteet

Puheenjohtajan kolmas kompromissiehdotus (en) 31. lokakuuta 2023 (13109/2/23 REV2; 2023/0083(COD)), IMCO-valiokunnan ehdotukset